

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

Izhaja vsak ponedeljek ob 9. uri dopoldne.
Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo.
Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstropje.

Glasilo socialistične stranke Jugoslavije

Štev. 16.

Ljubljana, dne 18. aprila 1924.

II. leto.

K vladni krizi.

Koncem marca je izzval prihod Radićevih poslancev krizo Pašičevega kabineta. Ta kriza je bila hitro rešena, ker je bilo treba spraviti proračun pod streho. Dobili smo Pašič-Pribičevićovo vlado.

Takozvani opozicijski blok, v katerem so Davidovičevi demokrati, klerikalci, bosanski muslimani in Radićevci, je imel namen strmoglaviti vladno obstrukcijo v proračunski debati. Naenkrat pa je obstrukcija, ki je bila v polnem jeku, prenehala in opozicijski blok je — nepričakovano — odšel iz parlamenta in s tem omogočil pravočasno sprejetje proračuna.

Pašič - Pribičevićeva vlada je torej spravila proračun pravočasno pod streho in trdila, da sedi trdno v sedlu. Vsi vladni časopisi so pisali, da ima ta vlada tudi že zagotovilo, da bo vodila nove volitve.

Naenkrat pa je — zopet nepričakovano — prišla nova kriza vlade. Pašič je pred par dnevi drugič demisioniral in pravijo, — da bo kriza dolgo trajala in da nihče ne ve, kdo bo prišel na vlado.

Za navadnega zemljana so vsi ti dogodki malo težko umljivi, posebno še, če se da begati od naših demokratičnih in klerikalnih listov, ki trde vsak svojo, dogodki pa ne dajejo do danes še nikomur prav.

Ker pa naši časopisi niso zato pisani, da svoje čitatelje slepe, ampak zato, da jim položaj naslikajo tak, kakršen je, smatramo za svojo dolžnost, da odgrnemo tajnostno kopreno in pogledamo za kulise parlamentarnega jeatra. Potem bo pa naenkrat vse, kar se je zgodilo in kar se bo še zgodilo, — jasno.

Vsled abstinence Radićevih poslancev in njihovega stališča do države in kralja se je naša notranja politika že leta sem nahajala v težki krizi, ki bi mogla ob zunanje-političnih zapletljivih povzročiti tudi krizo države kot take.

Zato je diktiral interes države in pa najvišjega faktorja v državi samega, da se poskuša privedi Radićevce v parlament. Dolgo časa to ni šlo. Ko so pa tudi sam Radić in posebno eno krilo njegovih poslancev začeli uvidevati, da bodo s svojo abstinence politiko doživeli morda krah, pa se je nudila možnost, pritegniti Radićevce v Beograd.

In tako je prevzel Davidovič v nekakem sporazumu z najvišjo osebo v državi na sebe nalogo, da poskuša potegniti Radićevce v Beograd, proti temu seveda, da se mandati Radićevih poslancev verificirajo in Davidovič sestavi poslovno vlado, ki naj poskuša vladati naslanjajoča se na blokaše. Izključeno pa je bilo, da bi Davidovičeva vlada zamogla dobiti takojšnji mandat, da izvede nove volitve, ker bi seveda take volitve število Radićevih mandatov samo povečale.

Davek na nezazidana zemljišča.

Tudi občine trpe na posledicah vojne. Vsaj je tako dolgo počivalo v občini vsako večje delo in občinska politika vojnih let se je mogla gibati le okoli vprašanja aprovizacije in oskrbe občanov. Po vojni bi morali zato s podvojenno silo pričeti z upostavljanjem življenja in napredka sposobnih in zmognih občin. Vendar pa se je vprašanje sanacije občin in njihovega gospodarstva povsem zanemarilo in pustilo v nemar. Kakor država sama v svojem delokrogu ni rešila vprašanja lastne obnove, tako seveda tudi občine niso doslej

Namen je torej bil napraviti Radićevce soodgovorne za delo vlade, ter jih s tem kompromitirati in oslabiti in s tem rešitev notranje krize pospešiti.

Pašič in Pribičević seveda nista niti smela niti mogla preprečiti prihod Radićevcev v Beograd. Računala sta, da se bo situacija pač tako razvila, da bo sta vendarle sama imela večino poslancev za seboj ter da z Davidovičovo vlado ne bo nič.

Pa sta se malo zmotila. Ker še niso vsi mandati Radićevih poslancev verificirani, sta sicer mogla spraviti proračun pod streho, posebno, ker je Davidovičev blok dobil migljaj od zgoraj, da naj preneha z obstrukcijo proračuna, večine vseh poslancev pa Pašič in Pribičević vendar nimata za seboj.

Vladala bi pa vendar rada in zato si želita volitve zapela na narodu. — Umeta, da bosta pri volitvah uspela in dobila večino.

Davidovičev blok pa je — proti volitvam in hoče delovno vlado. Zakaj: ker ve, da volivne vlade ne dobi, poslovno pa, če pokaže, da ima trdno večino za seboj in če da garancije, da bo mogel vsaj nekaj mesecev vladati, tako, da bo na zgoraj dopadlo. Potem morda tudi volivni mandat ni izključen, kdo ve? —

Okrog teh vprašanj se torej vrtila sedanja kriza in neresno bi bilo, če bi hoteli tajiti, da je ta kriza samo najobčajnejši boj za moč. Boj za moč dveh meščanskih blokov je to pot — ali gre za več, gre za smernico celega notranjega političnega razvoja v bližnji bodočnosti.

Kako se bo sedanja vladna kriza razvila, ni mogoče naprej povedati, ker tega še nihče ne ve, niti tisti ne, ki o stvari odločajo. Morebiti dobita Pašič-Pribičević volilni mandat in imamo volitve že v avgustu, morebiti dobi Davidovič mandat za sestavo poslovne vlade, morebiti doživimo zlom pri radikalnih in kako vlado Davidovičevega bloka z delom radikalcev, morebiti pa doživimo zopet Markov protokol št. 2 in — samoradikalno volivno vlado s takim blagoslovom Davidovičevega bloka...

Socialisti smo napram sedanjim in vsakteri prihodnji vladi, najsibo že radikalno ali blokaško pobarvana v opoziciji, zato strankarsko politično gledano nismo zainteresirani na tem, kako se ta kriza reši. Interesirani pa smo kot najjačja in edina delavska stranka v državi na tem, da naj znači razplet sedanje krize korak naprej k likvidaciji notranje - političnih zapletljivajev, da pride delavski razred čimprej preko bojev meščanskih vlastoželjev za centralizem, federalizem, avtonomizem itd. k reševanju in izboljševanju obupnih gospodarskih in socialnih razmer, pod katerimi delavski razred trpi, med tem, ko se sira buržuazija tepe za polne — skledle.

uredile in zacelile svojih, po vojni jim zadanih ran in udarcev.

Nastal je zato nastopni položaj: država, kakor tudi občina imata isti davčni vir. Ker pa že država sama v kritičnih svojih potrebščin navija davčni vijak, kjer le more in kolikor le more, pride občina šele v drugi vrsti do svojih davščin in posledica je, da se bore občine z občutnimi finančnimi krizami, vse na škodo občanov in na škodo napredka.

Zato se mora seveda občina poslužiti vseh sredstev, da si zajamči stalen in razmeram odgovarjajoč vir dohod-

kov. Stalen vir dohodkov pa more in mora biti občini med drugimi tudi davščina na nezazidana stavbišča.

Danes tožijo vsi podjetniki, vsi obrtniki, da je produkcija tako visoko obdavčena, da izključuje obdavčenje vsakršen dobiček. Ker je pa seveda vprašanje dobička za kapitalistični razred obenem vprašanje obratovanja, zato se more v sedanjem družabnem redu naviti davčni vijak le do gotove meje. V nasprotnem slučaju preneha za kapitalista - podjetnika takozvana rentabilnost, on ukine obratovanje in odpusti delavce.

V Ljubljani, pa tudi v drugih krajih seveda, je precej nezazidanih zemljišč. Ta zemljišča so dosegla že naravnost bajne cene. Kvadratni meter se računa po K 600 in več, dočim je plačal lastnik zanj svoječaso le bagatelno ceno. Zakaj je porasla vrednost teh zemljišč? Ne samo vsled devalvacije valute! Vsled razširjenja mesta, izgraditve cest, kanalizacije, skratka vsled pritegnitve zemljišča v neposredni mestni okoliš so zadobila posamezna zemljišča na vrednosti. Čim bolj je Ljubljana rasla proti Posavju na primer, tem dražja so bila tam zemljišča. Kaj ni v redu, da plača lastnik takega zemljišča del dobička, ki mu ga je prinesla mestna občina zopet nazaj občini. Že sam ta razlog, da je napravil lastnik zemljišča dobiček, ne da bi bil le ganil z mazin-

cem, zadostuje, da se tak dobiček obdavči in sicer pošteno obdavči.

Za čase stanovanjske bede pa je obdavčenje nezazidanih zemljišč dvakrat potrebno. Vsaj so postala taka zemljišča prav tako predmet špekulacije in — mesto, da bi se dala na razpolago v stavbne svrhe, se je z njimi špekuliralo in dražilo gradnjo hiš. Marsikdo bi bil zemljišča sredi mesta, ki naravnost kriče po zazidanju, že davno prodal, če bi videl, da mu zadržavanje ne nosi nobenih dobičkov. Tako pa je zemljišče lepo držal v posesti, obenem pa je rasla njegova vrednost.

Kdo bo trdil, da je tak dobiček upravičen in da ga ne bi smela občina v celoti reklamirati zase.

Svoječaso je vprašanje davka na nezazidana zemljišča običajno na mrtvi točki in vsled tega, ker se je najbrže pomotoma pritegnilo k popisu za davčno zaveznost tudi razne zelenjadne in cvetlične vrtove. Smatramo pa, da je ta ugotovitev kaj lahka in ne povzroča posebnih tehničnih umetnosti in stroškov. Vsaj so otipljivi vsi slučajji, kjer je jasno, da služijo zemljišča špekulaciji in dražitvi gradnje hiš.

In, kdor prebira komunalne programe socialističnih strank, bo našel, da je zahteva socialističnega proletariata, da se obdavči nezazidani porast na vrednosti zemljišč v prid občine.

Le vkup uboga gmajna!

Kdor prebira v teh politično resnih dneh naše meščansko časopisje, mora pomilovati Jugoslavijo z njenimi neresnimi politiki. Demokrasko časopisje očita Sl. ljudski stranki, da tira državo v propast in da so njene zahteve po avtonomiji oz. federaciji nesmiselne. Glasilo Sl. ljudske stranke se pa huduje nad demokratom Pribičevićem, ker je iskočil iz Demokraskega kluba, se prodal Srbom, in to edino radi tega, da je na novo ustanovljeni klub dobil štiri ministrske stočke in dva drž. podtajnika. Jedro očitkov pa je, da sta obe meščanski stranki izdajalki slovenskega naroda.

Narodni Dnevnik pod patronanco dr. Ravniharja, Trillerja, NSS in SKS pa izpopolnjuje kolo patriotično-političnih konfuzionarjev.

Isti pojav, ki ga opažamo pri meščanskih strankah, opažamo na žal tudi med jugoslovenskim proletariatom. Nekdaj enotne vrste soc. demokracije so neodgovorni elementi ob aplavzu meščanskih strank razbili v slabotne dele nekdanj ponosne Jugoslovske socialne demokracije. Glavni očitki nerazsodnih revolucionarjev so bili psovke: »socialni patriotje« so prodali proletariata, ker niso izzvali po prevratu revolucije in proglasili diktature proletariata. Prodali so se buržuaziji za ceno treh ministrskih stolčkov. S takimi neutemeljenimi očitki so zasejali nezaupanje med maso in danes nima nihče potrebne avtoritete, da bi naredil konec vedno večjemu cepljenju v delavskih vrstah. Če nas ločijo programatične točke, je težko najti združitev; toda — kaj nas pa loči od Bernotove sekte? Program — ne, kaj pa za vraga! V Krškem čepi velemodri- jan Bernot, pa okleveta vse, ki ne priznavajo trapastega sistema njegove pšenične valute. Niti njegovim najožjim nekdanjim prijateljem ne prizanaša in kakor stara brezobna baba, ki je potapljajoča ponavljala, da je trava postrižena, bobna o principu javnosti in svojem nezmožljivem pravilniku. Vse to pa nima s strankinimi načeli prav nič skup-

nega. Kaj čuda, da vodimo osebne, ne pa načelne, stvarne boje!

Oglejmo si preteklost naših domačih političnih strank:

Slovenska ljudska stranka je imela v začasnem predstavništvu najštevilnejše zastopstvo, imela je še celo podpredsednika vlade. V Ljubljani pa predsedništvo in najvažnejša poverjeništa. Jeli tej stranki prišlo na misel, da bi zahtevala avtonomijo Slovenije? Ni li ista stranka na najbrutalnejši način strla železničarskega štrajka? Minister saobračaja je bil tedaj vodja Sl. ljudske stranke, dr. Korošec? Proletariat ne sme pozabiti žrtev Zaloške ceste! Spominjati se jih mora ob vseh prilikah, ko bo stal v boju proti združenji reakciji.

JDSarji so se bratili s srbijansko buržuazijo in so mnogo pripomogli k pokvarjenju Vidovdanske ustave. Kdo je urinil v ustavo zakon o zaščiti države? Niso bili to združeni demokratje, ki so urinili v ustavo ta najreakcionarnejši zakon? To postopanje je rodilo odpor Hrvatov, katerim je bilo povsem jasno, da ta zakon ni le naperjen proti proletariatu, marveč tudi proti hrvaški buržuaziji.

Komunisti, ki so s satanskim veseljem razbijali proletarske organizacije stoje na razvalinah nekdanj organizirane delavske moči; njih obramba je minimalna. Združena reakcija pa naskakuje složno delavske postojanke. V bolniški blagajni odločajo industrialci in njih podrepaniki. Le-ti jokojo in stokajo, da ne morejo več nositi tako visokih stroškov za zavarovanje delavcev. Osemurnik je le še efemerne vrednosti; delavska zaupništva pri podjetjih se odpravljajo. Večkrat že poskušena upostavitve enotne delavske fronte se je izjalovila in sicer vsled neiskrenosti komponentov. Delavčeva stvar pa pri tem najbolj trpi. Buržuazija si ob splošni razcepljenosti delav. organizacij lahko dovoli »špase«, ki jih uganja. V trenutku pa, ko se bode proletariat zopet združil v mogočnih delavskih razrednih organizacijah, bo prisilil buržuazijo, da

Tedenske vesti.

Zivotopisna črtica. V Jutrovem se že nekaj časa pojavlja »brihtna« žival, ki jo imenujejo Jutrovec mac-afizelj. Ta redka žival na kontingentu je sicer štirinogata, hodi pa samo po dveh in gleda kakor Brillenaffe. Glavo ima debelo in polizano, možgani ji tehtajo najbrže okoli pet kil, ki so pa kljub temu puhli in podobni medeni s cevami potreseni velikonočni potoci. Jé in pije samo dobre in sladke stvari, kar gotovo jako vpliva na velike možgane, o katerih neuk človek ne bi mogel reči, ali so kljub svojemu obsegu pravilno razviti in zaviti ali ne. Kolikor je doslej mogel dognati znanstveni naravoslovni svet, je na njegovih možganih velik defekt v tem, da žival rada skače in se prekopica, pri tem pa pada vedno na debelo butico. Opazovanje te orientalske živalinje je tudi dognalo, da ima izredno velika usta, ki ji segajo tja do ušes kakor žabi. Očividno je žival po naravi precej zabita in se zaradi tega le čisto dogaja, da nje možgani prebogosto čutijo povsem nekaj drugega, kakor vidijo oči. Ljudje, ki so to žival opazovali na Jutrovem, so mi pravili, da bi ta žival, če bi znala govoriti kakor človek, nehoté lagala in neuki ljudje, ki bi jo poslušali, bi mislili, da dela dovtype in satire.

Na seji ljubljanskega občinskega sveta je bil v pondeljek sprejet poslovnik za brezposelne podpore. Glavno načelo je pri tem, da se izplačevanje teh podpor v prvi vrsti ob soodložitvi strokovnih organizacij, dasi so se neodvisni izrekli proti temu načelu. Obveljalo je tudi načelo, da se brezposelnim prekrbi v prvi vrsti primerho delo in da prejemajo organizirani delavci podporo deset dni več kakor neorganizirani. S tem je napravljen pričetek javne skrbi za bedne brezposelne v Ljubljani in je le želeli, da bi temu zgledu sledile tudi druge občine, zlasti one, v katerih so zastopniki organiziranega socialističnega proletariata.

Naša vojska. V soboto so se vrnili v Slovenijo nekateri vojaki, ki so odslužili v južni Srbiji in Macedoniji svoj kaderski rok. Med vožnjo so tako-le kramljali: No, pa smo le prestali. Na vprašanje, kako je bilo, so odgovarjali: hrana slaba, voda nezdrava, komanda stroga, za kratek čas in razvedrilo pa so skrbele uši in stenice. No pa ušem smo se privadili, le stenice so od zlodja. Po privatnih hišah smo stanovali, kar cele rožne vence jih je viselo po stropih. Cejo dežurna straža se je morala otepati, da ji niso stenice izpile zadnje kaplje krvi. — Kakšne ste pa imeli zapore? so sopotniki spraševali. Zapirali nas niso, kar z batinami so nas kurirali, so odgovarjali vojaki. — No, pa tudi batine smo prenesli; niso pa vsi prestali malarije, so zatrjevali vojaki. Povedali so vojaki, da so skoro vsi oboleli za malarijo in izmed novincev, ki so prišli iz Celjskega okraja v

bežati na vse strani. Od samih strel so se vnele dragocene preproge in zastori, železni mož je povzročil strašno pauko. — Junaški Harry Peel se je postavil po robu nenavadnemu gostu, a je komaj utekel smrti. Profesor pa je potem prisilil bogataševu hčerko, da se je poročila z njim. Konec je bil seveda dober in Harry Peel je dobil svojo ljubico nazaj. Vidite, gospod profesor, jaz sem si precej mislil, ko bi Vi takega moža napravili in ga nabili z elektriko ter ga poslali v občinsko posvetovalnico. Bodite prepričani, da bi vsi Orehki in štislarski kseli zlezli pod klop. Malo elektrizirati jih je treba, da bodo vsaj vedeli, kaj je elektrizacija. Če nameravate kaj takega storiti, potem Vas prosim, da prizanese te mojemu Murčku, ki sicer zavzema proti Vam »ne fair« stališče, a je drugače odkritosrčen in je celo Vam priznal »anacionalnost«. Srce ga boli le radi tega, ker se izogibljete njegove bližine in mu ne prinesete bonbonov. —

Če boste katerikrat imeli nahod in ne boste mogli priti na občinsko sejo, morate poprej povedati gospodu Orehku, da Vas zagotovo ne bo. Ne tako, kakor zadnjič! Čisto nepričakovano ste prišli, da gospod Orehek še »zapik« ni mogel reči. —

februarju k vojakom, jih je že precej umrlo, Z vračajočimi vojaki se je vozil tudi vojak, ki je imel še na potu hudo vročino, medle oči, težko bolan na malariji. — Da so vsem vojakom na redni kaderski rok navrgli še 2 meseca službe, da jih torej niso v pravem času spustili domov, se razume samoobsebi. Tako postopajo z ljudmi v času, ko je parlamentu zmanjkalo dela in se pretepajo poslanci le za to, katera skupina bo dobila volilni mandat. Naj bi se odpravila tja doli med naše vojake dr. Korosec in kmeljac Pucelj. Pa naj bi samo eno noč poskusila, kako se med stenami sladko zaspri in spi. Morda bi potem vsa ta družba, katera je za tako ravnanje odgovorna, prišla do spoznanja, da je treba v naši državi metle in sicer železne in ostre. Stariši teh vojakov, ki so prišli ušivi, bolni in raztrgani domov, pa naj premišlujejo, če so napravili klerikalni, liberalni in samostojni poslanci svojo dolžnost. Zavedati pa se morajo tudi, da spada v program teh ljudi, da se mora vzdrževati močna vojska. Uši, stenice, batine, malarija, pa so za nameček.

Prazna stanovanja. Na stotine zasebnih nameščencev je brez stanovanj, pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani, pa ima v svojih novozgrajenih, sicer precej iz mesta stoječih hišah še vsaj pet praznih stanovanj. Stanovanja so prazna, ker je najemnina za veliko večino zasebnih nameščencev nezmagljiva. Oni pa, ki bi tako visoko najemnino zmogli, pa se za stanovanja, ki jih je zgradil pokojninski zavod na tako srečno izbranem prostoru — ne potegujejo.

Zato zasebni nameščenci upravičeno zahtevajo: pokojninski zavod mora brez odlašanja oddati stanovanja svojim zavarovancem in to ob najemninah, ki jih danes zasebni nameščenci zmorejo. Ugovoru, da se te hiše sicer ne bodo obrestovale, postavljamo nasproti trditve: Za zavod se tudi ne obrestuje, da prebivajo zavarovanci v luknjah in vlažnih prostorih. Izguba na najemninu se bo izravnala s podaljšano delazmožnostjo zavarovancev.

Tožbe in pritožbe hišnih posestnikov. Hišni posestniki, ki imajo »kljub skrajni bedi«, dovolj sredstev na razpolago, trobijo potom svojega časopisja neprestano v svet, kaj počno stanovanjski najemniki, kakšno škodo jim delajo in slikajo sebe kot brezpravno, usmiljenja in pomilovanja vredno rajo. Ker bo v prihodnjih mesecih prišlo vprašanje o podaljšanju zaščite stanovanjskih najemnikov znova na dnevni red, bo »Socialist« objavil par nasprotnih podatkov in pokazal, kaj morajo prestati tudi stanovanjski najemniki pred svojimi hišnimi gospodarji. — Pozivljamo vse one najemnike, ki imajo s hišnimi lastniki »dobre izkušnje«, da nam prispevajo material. Morda bo kazalo, da se slavna dejanja hišnih lastnikov ovekovečijo za poznejše rodove v posebni brošuri.

Pred dunajsko poroto. Ko so razpravljali pred dunajsko poroto pretečni teden o umoru, ki ga je izvršil Robert Eissler, član Eisslerjeve družine, ki vodi pod firmo Ortlieb in Eissler v Bosni največjo lesno industrijo, so govorili seveda tudi o tej firmi. Pri tej priliki se je obloženi Robert Eissler izrazil o zaslužku tvrdke Ortlieb & Eissler sledeče: S posebno pogodbo je prevzela tvrdka izsekavanje Bos. gozdov. To pogodbo so označili vsi parlamentari za državi škodljivo. Vlada je zaračunala firmi 40 ostoikov celotne sečnje za kurivo, v resnici pa je bilo posekanega lesa prodanega za kurivo samo 25 ostoikov. — Vlade smatrajo, da se poseka letno le 220.000 m³, v resnici pa se poseka 320.000 do 450.000 m³. Ta bosanska kupčija je najboljša kupčija na svetu, prav tako je rekel Robert Eissler. — Končno pa je našo vlado karakteriziral sledeče: V Jugoslaviji imajo industriji vlado v žepu. Po naše se pravi: v Jugoslaviji delajo industriji na škodo splošnosti za svoj profit, kar hočejo. — Na eni strani se hvalijo lastniki, kako dobre kupčije delajo z vlado, na drugi strani pa je ravno tvrdka Ortlieb & Eissler v Bosni znana po krutem postopanju in slabem, nezadost-

nem plačevanju. Tuja firma izkorišča domače ljudi, to je menda tudi za stroge in čiste nacionaliste v redu. — Proti tujim delavcem naperjajo naši nacionalisti najhujše napade, pred tujim kapitalom pa se valjajo z vlado vred v blatu in prahu.

Naj je konjunktura, naj je kriza — delovni čas se mora podaljšati. V februarjski številki »Revue Internationale du Travail«, ki jo izdaja mednarodni urad dela, razpravljajo o stremljenjih delodajalskih organizacij in zvez, ki so jih v letu 1923 uveljavljale na vseh poljih gospodarskega življenja in socialnega gibanja. Posebej pa razpravljajo še o zadržanju podjetnikov glede na delovni čas. Na podlagi obsežnega dokazilnega materiala izpričujejo, da zahtevajo delodajalci podaljšanje delovnega časa v časih konjunktura, kakor tudi v časih gospodarskih kriz. Za časa gospodarskih kriz pravijo delodajalci: Počeni moramo produkcijo, zato se mora podaljšati delovni čas, ne da bi se zvišal delovni zaslužek. Če pa pride preobrat in nastopi čas konjunktura, pravijo: Podaljšanje delovnega časa je nacionalna potreba, da se opravijo in izvrše došla naročila. V deželah, v katerih primanjkuje delavcev, se navaja kot argument za podaljšanje delovnega časa še to dejstvo. Da pa nastane vsled podaljšanja delovnega časa brezposelnost, ali pa se brezposelnost poveča, tega delodajalske organizacije ne povedo, čeprav je brezposelnost gotovo večkrat posledica podaljšanja delovnega časa, kot pa pomanjkanje delavcev posledica osemurnega delavnika.

V četrtek, dne 24. aprila ob 7. uri zvečer vsi na shod v Mestni dom. — Referirata sodruga Sassenbach (Amsterdam) in Divac (Beograd).

Ljubljana, 15. aprila 1924.

Ko smo pred tremi desetletji čitali o možnosti, da se obpotuje zemlja v 30 oreh, smo strmeli. Se bolj smo se začudili, ko je stekla sibirski železnica do Vladivostoka, ki je to pot še skrajšala. Seveda Rusi z zgradbo te železniške proge niso imeli pred očmi kakšnih avantur, ampak cilj, napraviti si pot do morja in zvezati najzapadnejšo z najvzhodnejšo točko prostrane Rusije. Da so igrali ulogo tudi strateški razlogi, je umevno. — Kmalu po zgraditvi sirske ali transbajkalske železnice je tudi Kitajska preko Mandžurije speljala železnico do svojega glavnega mesta Pekinga. Ta proga tvori važen gospodarski spoj med severom in jugom Daljnega iztoka. Med vrtincem svetovne vojne so padle po tej železnici Amerika, Japonska in Francija, ki so navzlic dobremu zavezništvu hoteli Rusiji odrezati rep. Po vojni je sovjetska vlada odločno nastopila in pogajanja za so-uporabo te proge med obema državama so se že bližala pozitivnemu rezultatu. Zdajci pa so posegle vmes zgoraj imenovane države in si z intrigami pri kitajski vladi zagotovile obsežne koncesije. Rusija seveda še ni rekla zadnje besede, ker je ta progla pravzaprav neobhodno potreben podaljšek sirske železnice. Sovjetski poslanik v Pekingju je nastopal pri Kitajski dokaj ostro, in je pretil izbruhniti nevarnejši spor, ki pa so ga nadaljni dogodki prehiteli.

Zadnji teden je bil pravzaprav ruski teden. Poleg ruske intervencije glede mandžurske železnice je uspelo svetu ruskih ljudskih komisarjev pritegniti v zvezo (sojuz) ruskih republik tudi državi Kivo in Buharo v Centralni Aziji, tako, da je sedaj s pomočjo perzijskega mesta faktično zgrajena pot Rusije do Indijskega oceana.

Med Rusijo in Anglijo se obnavljajo diplomatski stiki. V torek je dopotovala v London ruska delegacija, da končno-veljavno uredi trgovinsko razmerje med obema državama. Ko se to zgodi, bo tudi glede politike v Aziji manj trenja.

Medtem je sklenila Rusija nadvse ugodno pogodbo z Nemčijo, v kateri se zadnja obvezuje, da ne vstopi v zvezo narodov, dokler ta ne zavzame take oblike, da bi mogla pristopiti k njej tudi Rusija.

Svoje uspehe v svetovni politiki ima Rusija pripisovati premišljeni gospodarski politiki. Ogromni kompleks ruske države z vsemi mogočimi narurni-

Mednarodni strokovni kongres. V dne 2. do 7. junija 1924 se bo vršil na Dunaju mednarodni strokovni kongres. Pred kongresom pa se bo vršila mednarodna konferenca.

Kapitalistično časopisje — dobra kupčija. Na Angleškem se je ustanovila nedavno delniška družba, da prevzame nekaj časopisov, ki jih je prodal Lord Rothermere. Delniška glavica znaša 8 in četrt milijonov funtov. Prevzeti časopisi, med temi »Sunday Times« so napravili lani 855.199 funtov dobička. Kaj čuda, če so zato tako hitro pokupili delnice te nove družbe. — Delavska stranka pa more imeti samo en časopis »Daily Herald« in še ta se bori z največjimi finančnimi težkočami.

Jezuiti izgnani iz Argentine. Argentinska vlada je zahtevala za nadškofa svojega kandidata. Ker pa papež v svoji nezmotljivosti te zahteve ni akceptiral, je vlada Argentinska takoj izguala jezuita Blaaca, ki je vlado napadel, pa pripravila dekret za izgon vseh jezuitov. Jezuitom, pa tudi vladi pravimo: no, sedaj pa imajo.

Letošnji majski shod v Ljubljani se bo vršil na dvorišču hotela Tivoli. Ta sprememba je gotovo zelo prikladna, kajti shodi pred Mestnim domom med tistimi umazanimi zidovji gotovo ne dvignejo duhov tako, kakor odgovarja majski manifestaciji. — Ven v prebujajočo naravo je treba na praznik delavskega »Vstajenja.«

mi zakladi je bil že od nekaj predmet pohlepa Evrope, odtod imperijalizem Napoleona in Francije na takrat nečuvane dalje. Zdravi organizem naravnega ljudstva je vse izvrgel. Pri Sebastopolu so Rusijo sicer nabili Angleži in Francozi, a ruski diplomaciji, ki jo je naš Hribar tako nerodno posnemal, se je posrečilo, da je obvladala evropsko situacijo v idejnem in gospodarskem obziru.

Ministrstvo za trgovino je kratkoma proglasilo vso trgovino v državi za prosto. »Trguj in prodajaj, če znaš!« to je bilo rusko geslo, ki je celo nadkrililo ameriška trgovinska načela. — »Kar pošteno zaslužiš, je tvoje!« tako se je glasil manifest poverjenjstva trgovine in industrije. Pač pa je vlada glede zunanje politike nastopila popolnoma drugo pot. Da prepreči nepravilno izvažanje iz države, si je prilastila nad uvozom in izvozom monopol, s čemer namerava uravnovežiti uvozno in izvozno trgovinsko bilanco.

Japonska skuša paralizirati vpliv Rusije po vzorcu bivše kajzerske vladavine nemške, to je, da pošilja po svetu člane svoje vladarske dinastije. Kakor so svoj čas nemški principi nadlegovali s svojo visoko navzočnostjo vse evropske prestolice, tako prakticira sedaj Japonska. Sedaj potuje po Evropi japonski princ Naruhiko, ki je doslej posetil Romunijo in se bliža celo Jugoslaviji. Ni izključeno, da je njegovo potovanje v zvezi z emigracijo japonskih delavcev v države Južne Evrope. Sicer pa se princu na potovanju ne bo slabo godilo, kaj pa z delavci, je vprašanje...

Italija je zopet bogatejša za imenitno blamažo. Hotela je praktično izkoristiti izgon turškega verskega poglavarja političnim potom, kakor je to delala bivša Avstrija. Toda praksa verskega izkoriščevanja se ni obnesla. Svoječas smo ubogi podvrženci Avstrije morali moliti za blagor rodbine Habsburške, kar pa ni prav nič pomagalo, ker smo pri molitvi držali v žepu protihabsburško figo, vendar pa Italijani niso obupali in so v Bengaziju, edinem okrožju Tripolitanije, ki so ga navzlic svojemu imperijalizmu mogli obdržati, slovesno sklenili, naj se v državno predpisanih molitvah, kjer je bilo preje kalifovo ime, vstavi ime italijanskega kralja. Proti temu niso protestirali le muslimanski inteligenti, temveč vse muslimansko občinstvo Tripolitanije je zagnalo gromovit kroh.

Dopisi.

CLAN ŠIŠENSKÉ »ORJUNE« PRETEPAČ!

Ni dneva, da se kak nacionalist, pod okriljem »Orjune« ne spozabi, vrže moralo v kraj, ter začena besneti — s pestmi po človeku, če le ta noče pihati v njegov rog!! Take roko- in nogoborbe so danes na dnevnem redu, da celo po dnevu, da imajo tudi drugi ljudje priliko spoznati moč in junaško pobesnelega divjaka!

Sp. Šiška je že staro tržišče neopravičenih klofut in ni se čuditi, če je tam zopet enkrat pobesnel kak »Orjunaš«, samo da lahko mimoidočim dokaže svojo telovadno zmožnost.

Po obleki in zunanosti sodeč, bi »Orjunaš« g. Ludovik Kraner, doma iz Sp. Šiške, celo na »Dunaju« veljal za pametnega in inteligentnega moža. V resnici pa je že neštokrat v Ljubljani — namreč v Sp. Šiški — pokazal svojo pretepaško surovost, katere smo gledalci — že siti! —

Enkrat razbije brez vsakega povoda svojo vijolino na glavi pristaša delavske organizacije — potem preti z revolverjem, izstrelji zadnjemu skoro v glavo in ko jih za tako predrznost dobi malo po glavi, se hoče fant »Orjunaš« Kraner maščevati.

Dne 7. t. m. ob ¼ na eno popoldan, je nenadoma udaril — našega čalna B. pred cerkvijo v Sp. Šiški in ko mu to

ni zadostovalo, se je vrgel nanj kot pobesnel lev in je pri tej priliki uporabljal roke in noge, samo da doseže svoj namen! Napadeni je imel v rokah en zavoj, vsled česar se tudi ni mogel braniti pred surovim napadom.

Gledalci smo se zgražali nad surovostjo Kranerja in če bi ta ne prenehel, bi jih dobil gotovo par krepkih okolu ušes, kajti dogodek je napel našo potrpežljivost do skrajnosti!

Danes pa smo nekako zvedeli, da bo brat Kraner poklical svoje brate »Orjunaš« v Ljubljani, naj našega mirnega tovariša B. pretepejo itd., da zvedel sem, da je to zopet on uprizoril!

Niti levo niti desno ne bo tokrat več držalo in vsi »Orjunaš« s Kranerjem vred ne bodo prav nič ukrenili, kajti poskrbeli bomo rešitev na drug način! Policija je že vodila preiskavo in da ni Kraner bil kaznovan, se ima zahvaliti našemu tovarišu B., ker ni hodil pričati. Ker je bil mož poštenja, ga Kraner na javni poti pretepa! Tokrat ne bo nam nič ušlo izpred oči, da bi ne skušali posvetiti v hlev nacionalnega moža, kajti on pravi, da noče mirovati toliko časa, dokler ne dobi zasluženega plačila! S tem si ima Orjunaš všteti le v čast, da ima v svoji vrsti boreca za nacionalizem, kateremu je nacionalizem deveta briga, klofute delavstva pa — slast! Ko dozori, se k stvari še povrnemo.

Iz uprave »Socialista«. Naročnike lista iz Ptuja in okolice ki so plačali naročnino potom s. Komavlja in ki so prejeli izpolnjene položnice, obveščamo, da so med tem naročnine došle. One pa, ki so še v zaostanku pozivamo, da naročnino čimprej poravnajo, drugi naj pa položnice za pozneje ohranijo.

Iz stranke.

Majski znaki in predprodaja vstopnic. Znaki po 3 Din, vstopnice po 5 Din se dobe v predprodaji v strokovnem tajništvu, Ljudski dom. Vse organizacije naj nemudoma prično s predprodajo.

Reditelji. Vse mariborske strokovne in kulturne organizacije, strankine mestne okr. organizacije za I., II., III., IV., V. okraj, vse strankine in kulturne organizacije v okolici morajo takoj javiti strokov. tajništvu v »Ljudskem do-

mu,« pri s. Čehu reditelje in sicer po en reditelj na vsakih 5 članov.

Širši 1. majski odbor v Mariboru ima sejo v četrtek 23. aprila v strokovnem tajništvu.

Izdajatelj:

Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.

Odgovorni urednik:

Jože Golmajer.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

Produktivna zadruga krojačev

r. z. z. o. z. v Mariboru, Ruška c. 5.
Ustanovljena leta 1908. — Izdeluje moške in ženske obleke, ter vseh vrst uniform. Najboljša izdelava v lastnih delavnicah. Velika zaloga različnega tu- in inozemskega volnenega blaga. Solidne cene. Točna postrežba.

TISKARNA MERKUR

TRG. IND. D. D.

LJUBLJANA

SIMON GREGORČIČEVA UL. 13

TELEFON ŠTEV. 552

se priporoča

za naročila vseh v njeno stroko spadajočih del.

Lastna knjigoveznica.

Izvršitev točna in solidna!

Prva mariborska produktivna zadruga čevljarških izdelkov

r. z. z. o. z. v Mariboru, Oražnova ulica št. 4.

Izdelovalnica moških in ženskih čevljev. Popravila se točno in solidno izvrše

Prva mariborska delavska pekarna

r. z. z. o. z. v Mariboru, Tržaška cesta št. 37-38, telefon št. 324.
Ustanovljeno leta 1898. — Moderno in higijensko urejena pekarna priporoča svoje okusno in vedno sveže pecivo v polni teži. Pecivo se dostavlja tudi na dom.

Štampilje

iz kovine in gumija izdeluje

graverski zavod

Sitar & Svetek

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 13

Tovarna čevljev

Tržič Slovenija

Peter Kozina & Co.

Najnovejši izdelek Original Goodyear Weltshoe za gospode. Za dame lahke galanterijske čevlje najboljši kvalitet v najmodernejših oblikah. Izdeluje sedaj tudi higijenične čevlje za otroke.

Prodaja na malo in veliko:

Ljubljana, Breg 20, Aleksandrova cesta 1
Prešernova ulica (Seljak)

Podružnica: Zagreb, Račkoga ulica br. 3

Jugometalija r. z. z. o. z.

Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 18

izvršuje vsa kovinostiskarska, kleparska in kotlarska ter ključavničarska dela.

Točna postrežba.

Solidno delo.

kavčug pete in kavčug podplate

nosijo otroci in odrasli, ker so isti trpežni, poceni in ugodni za nositi.

Trgovina z železnino

Breznik & Fritsch

Ljubljana

priporoča po konkurenčnih cenah vsakovrstno kuhinjsko posodo, tehtnice, gospodinske in gospodarske potrebščine, orodje, okove za pohištvo in stavbe ter različno drugo železninsko blago. — Zaloga la. dalmatinskega portland cementa in karbida.

na Rimski cesti št. 19.

A. Babka
Ljubljana

Kartografska tovarna in knjigoveznica

Trgovina slika na Aleksandrovi cesti 7.

Okvirji za slike na Kongresnem trgu 13

SOLIDNO

in strokovnjaško izvršuje vsa v stavbeno stroko spadajoča zidarska in betonska dela

Danijel Battelino

stavbeno podjetje v Ljubljani VII (Sp. Šiška).

Konfeksijska tovarna
FRAN DERENDA & Cie.
družba z o. z.

LJUBLJANA

Pisarna: Emonska cesta št. 8.
Tovarna: Erjavčeva cesta št. 2
nasproti dramskega gledališča.
Telefon interurban št. 313 in 249
Brzjavni: Derenda.

Najstarejša, najmodernejša in največja tovarna moških, deških in fantovskih oblačil, ter vsakovrstnih uniform po predpisanih krojih
KONKURENČNE CENE.

Zanesljivi in prvovrstni delavci dobe delo proti kavčiji tudi na dom.

En gros Letna trikotaža, nogavice, galanterija in drobnina. En gros

Gaspari & Faninger, Maribor, Aleksandrova cesta št. 48.

Manufakturna velet trgovina
Hedžet & Koritnik Ljubljana